

**Oplegger met bijlagen
bij de kadernota sociaal domein 2020-2024**

***De kunst van het samen leven*
Oktober 2019**

- Bijlage 1: Uitkomsten versnellingskamer met jongeren, drie inwonersavonden en een stakeholdersoverleg in de gemeente Tynaarlo.
TBV input kadernota sociaal domein, oktober 2019**
- Bijlage 2: Uitkomsten van het traject Participatie
Van het project Aan de slag met preventie, april 2019**

Bijlage 1: Uitkomsten versnellingskamer met jongeren, drie inwonersavonden en een stakeholdersoverleg in de gemeente Tynaarlo

TBV input kadernota sociaal domein, oktober 2019

Eelde-Paterswolde e.o:

Wensen/thema's Jeugd

- Het organiseren van gezamenlijke jeugdactiviteiten.
- Het betrekken van jeugd bij activiteiten in het dorp (bestaand en nieuw).
- Een ontmoetingsplek voor jongeren (jeugdhonk, eigen onderkomen).
- Het organiseren van computer en bordgames (afwijkende interesses, hobby's) met name voor kwetsbare groepen.
- Voor jeugd is het belangrijk dat er een duurzame leefomgeving is (bv op terrein energie en gebruik van lokale producten), zodat het ook in de toekomst voor de jeugd van nu goed wonen en leven is.
- Voldoende meepraten door jeugd.

In 2024:

- Zijn er Open Tynaarloose fantasy kampioenschappen (prioriteit).
- Is er een jeugdburgemeester.
- Is er een afdeling jeugd bij iedere politieke partij.
- Bestaat een zelfstaande jeugdcommissie voor de regio die zelf activiteiten organiseert.

Wensen/thema's Sport

- Sport ook inzetten als middel (naast praten/keukentafelgesprekken) om met jongeren in gesprek te gaan/sociale trainingen.
- Sport als middel om te verbinden, sport helpt kwetsbare jongeren.
- Sport dient toegankelijk en betaalbaar te zijn voor iedereen.
- Specifieke aandacht voor sport voor 75-plussers.
- Positief is de sportzaal in Eelde.
- Voor kleine dorpen zijn goed bereikbare sportfaciliteiten in de omliggende (hoofd)dorpen van groot belang.

In 2024:

- Is sport voor iedereen die wil toegankelijk; met of zonder beperking, kwetsbare groepen, mensen in armoede (prioriteit).
- Is de "Hardenstee" een belangrijk ontmoetingspunt (Bunne, Bunnerveen Winde) voor en door betrokken jeugd bij diverse activiteiten in een groene, duurzame zelfvoorzienende, zelf ingevulde omgeving.

Wensen /thema's Cultuur:

- Er kunnen meer buitenactiviteiten komen voor alle leeftijden.
- Cultuur behouden en divers (voor ieder wat wils).
- Een dorpsavond (vast moment) met cultuur voor alle leeftijden.
- Cultuur inzetten als middel om elkaar te ontmoeten.
- Meer aandacht voor creatieve hobby's als schilderen en tekenen.

In 2024:

- Is cultuur voor iedereen bereikbaar en toegankelijk (goed aanbod).
- Is er een goed overzicht van alle activiteiten op terrein sport en cultuur (ook gericht op functies in de ondersteuning/organisatie hierbij) en dit is bekend bij alle inwoners (prioriteit).
- Zijn er 25 corso-wijken (ipv de huidige 15) ingezet om mensen te verbinden (prioriteit).
- Zijn er voldoende buddy's/maatjes die kwetsbare inwoners actief begeleiden naar activiteiten/ontmoetingen (prioriteit).
- Zijn regels rond privacy wat meer losgelaten, zodat er meer gericht toe geleid kan worden naar activiteiten (ruilmarkt, musical, koor, corso) (prioriteit).
- Zijn er ontmoetingsplekken voor alle leeftijden en dan vooral ook voor mensen die daar moeite mee hebben om zo maar naar toe te gaan.

Wensen / thema's Overig

- Vervoer/taxipassen zijn al goed geregeld!

In 2024:

- Is er gebarentaal in onderwijs vanaf het basisonderwijs.
- Is er inclusief onderwijs.
- Blijft de school in Yde.

Wensen /thema's Wonen

- De rust in Eelde behouden.
- Een beter spreidingsbeleid voor allochtonen.
- Voldoende ouderen woningen, woonruimte voor alle leeftijden en voldoende betaalbare woningen voor jongeren. Inwoners hebben daarbij zelf de regie over wonen.
- Minder gevaarlijke wegwerkzaamheden.
- De verschutting van ons dorp tegengaan.

In 2024:

- Zijn er veel oude en jonge mensen, is er een goede mix jong en oud.
- Zijn er passende woonvormen voor iedereen, zijn er betaalbare woningen voor jong en oud en kun je via de woningcorporaties levensbestendig bouwen en huren.
- Is het net zoals nu.
- Worden (eenzame) bewoners bezocht via welzijn.
- Zijn we (nog steeds) geen forensen dorp.
- Hebben bewoners invloed op hun woonomgeving.

Wensen /thema's Voorzieningen

- Meer AED's beschikbaar.
- De Welzijnsinstelling Trias moet meer bekend worden.
- Voldoende sociale voorzieningen zoals bijv. bieb, wijkagent.
- Een MFA.
- Dorpen moeten goed bereikbaar zijn; voldoende openbaar vervoer.
- Vanuit de gemeente geen projecten meer achter de Tekentafel bedenken, maar met inwoners in de praktijk samen (er wordt nu teveel achter tekentafel bedacht ipv in praktijk).
- Een openbaar toilet.
- Gevaarlijke oversteekplekken aanpakken; verkeersveiligheid is belangrijk.
- Er is de wens naar een wijk of dorps schouw.

In 2024:

- Zijn er verhoogde zebrapaden, brede trottoirs en is er een veilige oversteek voor iedereen op de rotonde.
- Zijn er minder auto's en verkeer op de Hoofdweg.
- Is er een school.
- Is er om de 2 minuten lopen een openbaar toilet.
- Is er snel internet.
- Cafés zijn nog open.
- Agrarische bedrijven zijn betrokken.
- De groenvoorziening is in orde en ok.
- Is er een dorpschouw.
- Is er een gehandicapten toilet.
- Is er een traject controle op wegen.

Wensen /thema's Verbonden

- Aandacht voor integratie.
- We zijn verbonden; we kennen elkaar.
- Geen eenzaamheid meer.
- Zorgen voor elkaar.

In 2024:

- Is er een sociale coöperatie.
- Zijn bewoners niet meer eenzaam.
- Statushouders spreken NL, hebben werk en een netwerk.
- Is er een oplossing voor eenzame mensen.
- Is er begrip voor elkaar.

Wensen /thema's Werk en inkomen

- Werk voor iedereen of participatie mogelijkheden.

Wensen /thema's Tempo van leven

- Drenthe loopt 10 jaar achter, laten we dat vooral zo houden.

Wensen /thema's Duurzaamheid

- Duurzaamheid: hoe doen we dat?
- Meer biodiversiteit.
- Duurzame energie windmolens/zonnepanelen.
- Als dorp energieneutraal worden.

Wensen /thema's Zorg, in 2024

- Zorgen we voor elkaar; is er voldoende zorg voor oudere inwoners.
- Zijn er zorg voorzieningen; hebben we voldoende zorg.
- Is er aansluitende zorg bij de persoon.
- Hebben we geen overbelaste mantelzorgers meer.
- Opereren we zelfstandig met evt hulp van de burens.
- Zijn zorgkosten geminimaliseerd.
- Is er veiligheid.

Vries e.o.:

Wensen/thema's Jeugd

- De stem van jongeren is al goed geregeld via de jongerenraad, maar kan beter, met name de bekendheid ervan onder jongeren. Consultatiebureau heeft ook signalerende functie
- Er zijn goede voorbeelden van activiteiten voor jongeren (bouwkamp zomer, zoals in Vries), maar dat kan met name voor 12+ nog wel uitgebreid worden. Ook hier goed kijken naar totaaloverzicht en meerwaarde van de onderdelen (financieel, maar ook gerichtheid op ontmoeten, gezondheid). Met name ook uitgaansleven 16-18 (prioriteit)
- Nodig is meer geschikte woonruimte voor jongeren, maar ook voor eenoudergezinnen (bv na scheiding), betaalbaar.
- Jeugd ook stimuleren tot sport (weg van de tablets), laagdrempelig maken.

In 2024:

- Hebben jongeren ook een eigen budget voor het organiseren van eigen activiteiten.
- Is er een jaarkalender met maatschappelijk actief-activiteiten voor jongeren (zwerfafval, maar ook iets voor ouderen doen), gezamenlijk te organiseren door kerken, jongerenwerk, gemeente, etc.
- Is er aandacht voor gezonde leefstijl voor jongeren (gezond eten tegen lage vergoeding op scholen), zowel gericht naar de jeugd als naar de ouders.

Wensen/thema's Sport

- Niveau van sportvoorziening is op zich van hoog niveau in de gemeente.
- Hoe krijg je voldoende vrijwilligers bij de verenigingen.
- Aandacht voor sportmogelijkheden voor 65+ (Yoga, fietsen, tennis), gezamenlijk aanbod tussen de dorpen. En voor pubers (sportdagen)
- Meer gezamenlijk sporten door zowel mensen met als zonder beperking.

- In de dorpen lijkt meer initiatief/activiteit dan in Vries.

In 2024:

- Is er voldoende aandacht voor minder bedeelden zodat ook zij kunnen meedoen aan sport en cultuur, maken ze gebruik van regelingen, gaan instellingen soepel om met de (minima)regelingen en krijgen inwoners laagdrempelig hulp bij het aanvragen van die regelingen.

Wensen/thema's Veiligheid

- Bij de spoorovergang Tynaarlo naar Zeegse ligt een slecht fietspad.
- Lantaarpalen ontbreken op de fietspaden: Eelde naar Vries, Donderen naar Vries, Assen naar Vries, Zuidlaren naar Vries (prioriteit).
- Doodlopende voetpaden, zodat mensen nu moeten oversteken aanpakken (prioriteit).

Wensen /thema's Cultuur:

- Goed voorziene bibliotheek is belangrijk.
- Betere coördinatie van het culturele aanbod en bekendmaking van het aanbod bovenlokaal afstemmen (prioriteit).
- Subsidiebeleid cultuur behouden, waar mogelijk uitbreiden.

In 2024:

- Is er een vast moment in de maand een culturele avond/lunch met muziek, theater, dans, literatuur, etc.

Wensen/thema's Werk en inkomen

- Passend werk en dagbesteding uitbreiden in de gemeente.
- Meer soepel omgaan met de regels/voorwaarden betreffende de uitkeringen.

Wensen/thema's Ontmoeten

- Meer tolerantie.
- Meer begrip voor mensen met een beperking.
- Tijd voor elkaar; veel contacten in de buurt; eenzaamheid bestrijden.
- Alle groepen moeten kunnen meedoen.
- Een Buurtbrink.
- Mensen ontmoeten elkaar bij een buurtinitiatief (bijv moestuin in tynaarlo).
- Is er aandacht voor moeilijk bereikbare groepen
- Een Inclusieve samenleving, waar gemeenschapszin voelbaar is, waar onderlinge verbondenheid is en waar we omzien naar elkaar.
- Zijn er verbindende activiteiten. Want Samen leven = samen doen.
- Aandacht voor laag geletterden.
- Aandacht voor mantelzorgers.
- Een contactpersoon voor nieuwe Nederlanders.

In 2024:

- Hebben we meer tijd voor elkaar; Ons kent ons. Is noaberschap het fundament van de gemeenschap.
- Gaat het vooral om wie je bent.
- Kennen en waarderen we elkaar.
- Is Vries 1 grote plaats de wereld.
- Krijgt elke nieuwe inwoner een rondleiding op plaats de wereld.
- Is er een programma inburgering nieuwe inwoners.
- Zijn er mogelijkheden voor iedereen om mee te doen.
- Zijn er sociale ontmoetingsplekken.

Wensen/thema's Voorzieningen

- Voorzieningen behouden.
- Ruimte voor diverse woonwensen, levensloop bestendige huizen, woningen voor ouderen.
- Een Alarm app.

- Een Bieb en voldoende culturele voorzieningen.
- Een antwoord vinden op de jeugd die weg trekt.
- Wordt vries zuid een antwoord op sociale vraagstukken?
- Aandacht voor ruimtelijk ordening.
- Een goed voorzieningen niveau.
- Mehr generatione hauser Berlijn als good practice.

In 2024:

- Zijn er minder wegen en meer groen (gemeenschappelijk tuinieren); hebben we een mooi onderhouden dorp.
- Is er een tunnel N386 veenweg-molenstraat.
- Hebben we de voedselbank minder nodig.
- Is er een goede oversteek vanaf de brink.
- Bestaat er een Kunstencentrum.
- Is er meer middenstand.
- Worden activiteiten georganiseerd voor iedereen.
- Zijn er bankjes.
- Is er preventie in gezondheidszorg.
- Is er aandacht voor bewegwijzering.
- Is er een station in Tynaarlo.
- Hebben we goed openbaar vervoer.
- Gebruiken we de school als ontmoetingsplek.

Wensen/thema's Wonen

In 2024:

- Zijn er 3 meer-generatie huizen; Bestaan er volop huizen voor starters.
- Wordt Vries zuid de eerste inclusieve wijk in NL.
- Betekent wonen voor iedereen= creatieve woningbouw.
- Mag je zonder zorgen van je oude dag genieten.
- Is Kornoeljihof omgetoverd in een meer generatie huis.
- Zijn er burger initiatieven om voorzieningen te behouden.
- Is de Kerk een natuurlijk huis van de gemeenschap.
- Is er opvang voor ouderen (met dementie).
- Zijn er Ouderen hofje(s); Levensloop bestendige huizen.

Wensen/thema's Bereikbaarheid

- Veilig in het dorp kunnen lopen; een veilige manier om vanaf de Brink in het centrum te komen, voldoende zebrapaden.
- Goede bereikbaarheid van de dorpen; goed openbaar vervoer.
- Aandacht voor mobiliteit.

In 2024:

- Is het een Groen dorp; is steen vervangen door groen.
- Zijn alle bermen ingezaaid met bloemen.
- Hebben we een bruisende en vitale gemeente.
- Bestaat er een opzet buurtauto voor alle wijken.
- Hebben we een autovrij dorp.
- Is Tynaarlo CO2 neutraal.
- Hebben we 3 E-auto's op de brink.
- Zijn we van het gas af.

Wensen/thema's Werk en inkomen

- Het tegengaan van armoede.
- Iedereen die wil/kan werkt naar vermogen, of doet vrijwilligerswerk; voldoende werktrajecten;
- Vrijwilligerswerk uitbreiden met name voor nieuwe Nederlanders.

In 2024:

- Is er een goede beloning voor werkenden.

- Is iedereen aan het werk! Of vrijwilligerswerk.
- Krijgen vrijwilligers vergoedingen.
- Werken mensen naar vermogen MET salaris.

Wensen/thema's Overig:

- Verantwoordelijkheid delen.
- Inzetten op creativiteit en innovatie.
- Kijken naar: wat verbindt?
- Perspectief op alle levensgebieden.
- 1 steunpunt of coördinator per dorp.
- Aandacht voor het groen.
- Aandacht voor levendige kunst-cultuur.
- Aandacht voor duurzaamheid.
- Het groen wat overhangt op paden sneller weghalen.

In 2024:

- Zijn in alle dorpen initiatieven die gericht zijn op inclusie bevordering.
- Bestaat er ruilhandel.

Zuidlaren e.o.:

Wensen/thema's Jeugd

- Een moment (maand) in het jaar dat je verschillende sporten en culturele activiteiten als jeugd (gratis) kunt uitproberen (bv activiteitenweek in de zomer).
- Jeugd eigen verantwoordelijkheid geven voor het organiseren van activiteiten en inspraak.
- Een plek/plekken waar jongeren kunnen samenkomen in het dorp.
- Voldoende starterswoningen (ook om wegtrekken jeugd te voorkomen).
- Jeugd in het dorp houden (binding, activiteiten aanbieden in het dorp, ook activiteiten met volwassenen).
- Minder stress en prestatiedruk bij jeugd.
- Recente verhalen van Zuidlaarders doorvertellen aan de jeugd.
- Meer activiteiten met groepen jongeren (buitenspelen).
- Oplossingen zoeken voor omgaan met probleemjongeren (overlast beperken), ook richten op de ouders.
- Middelbare school van hoge kwaliteit in het dorp.
- Jeugd bewust maken van eigen dorp en het gebruik van lokale voorzieningen.

In 2024:

- Geeft de jeugd minder overlast.
- Wordt de jeugd gehoord (middels de jongerenraad die als spil fungeert) (prioriteit).
- Zijn er betaalbare woningen voor starters (prioriteit)
- Krijgen jongeren voldoende hulp bij pesten en echtscheidingen (aanbod is bekend en jeugd wordt actief gevraagd of ze hulp nodig hebben) (prioriteit).
- Is er een vast moment (bv een week) voor gratis activiteiten voor jeugd in de zomer, gezamenlijk georganiseerd door de jongerenraad, jongerenwerk, ondernemers, sportverenigingen, gemeente, etc.
- Is er geen overwicht onder de jongeren.
- Is er een kunst- en cultuurcoach.
- Zitten Kristel en Sterre in de gemeenteraad.

Wensen/thema's Sport

- Sport toegankelijk, laagdrempelig en dichtbij ook voor mensen met weinig geld en mensen met een beperking.
- Meer aandacht voor buitenactiviteiten, zoals boomkroonpad, sport in de natuur, bootcamp, modderrace, keienloop, sportparcours in bos, nieuwe sporten bedenken.
- Jeugd meer betrekken bij clubs (bv als scheidsrechter, grensrechter, kampen, kruistoernooien, regels combineren).

In 2024:

- Is er een fietstour met historische verhalen voor eind groep 8 (prioriteit).

- Is sporten mogelijk voor iedereen (prioriteit).
- Is er een sport uitprobeermaand.
- Is alle sport op 1 groot complex in Zuidlaren.
- Rijdt er een paardentram door Zuidlaren e.o. met "verhalen".
- Is er 1 kerk voor alle geloven.

Wensen /thema's Cultuur:

- Meer aandacht voor cultuurmogelijkheden voor buitengebied (bv blote voetenpad, experiencepark natuurkundig en archeologisch, bostheater, Berend Botje park, boomkroonpad natuur).
- Een markt op de Brink met een thema.
- Improvisatietheater op amfitheater Lentis.
- Een nieuwe muziekkoepeel.
- De Kimme moet blijven met meer voorstellingen/cultureel centrum behouden.
- Een gelegenheid waar films worden gedraaid.
- Meer musea.

In 2024:

- Bestaat de Kimme nog en zijn er regelmatig voorstellingen, zoals bv de Toppers (prioriteit).
- Is er een tweedaags dorpsfeest op de Brink.
- Zijn er wekelijkse optreden in de muziekkoepeel Ook door en voor jeugd).
- Is er een historisch festival met "op de Brink verhalen van" en muziek jaren 80 en 90. Gericht op meer bekendheid over de achtergrond van de eigen omgeving.
- Is er een uitgaansgelegenheid/disco.

Wensen /thema's Wonen

- Aandacht voor woningbouw en levensloop bestendig (ver)bouwen; gezamenlijke woonprojecten.
- Betaalbare woningen (met ook in de dorpen kansen voor jeugd).
- Wonen voor jong en oud samen.
- Aandacht voor extra voorzieningen voor gehandicapten.
- Aandacht voor leefbaarheid.
- Aandacht voor diversiteit.

In 2024:

- Bestaat er per woonwijk veel variatie. Oud/jong/zorg/koop/huur bij elkaar.
- Kunnen we levensloop bestendig (ver)bouwen; worden bestaande panden aangepast; zijn er woonprojecten oud/jong; waarin jong en oud bij elkaar wonen.
- Past de vraag en aanbod zorg en wonen bij elkaar.
- Hebben we oog voor diversiteit.

Wensen /thema's Voorzieningen

- Zorg voor omgeving/duurzaam leven.
- Vervoer (publiek) en goed openbaar vervoer.
- Aandacht voor infrastructuur (wegen en digitaal).
- Veel (sport) verenigingen.
- Voorzieningen op peil.
- Behouden van het scholen aanbod.
- Aandacht voor het dossier gaswinning in Drenthe.
- Voldoende evenementen.

In 2024:

- Kunnen we krachten bundelen (databank) mogelijkheden landelijk en Europees.
- Is het centrum Zuidlaren autoluw.
- Vinden we digitale oplossingen .
- Hebben we een kleiner OV net, vaker, aansluiten dorpen.
- Bestaan er zelf rijdende auto As-A-service (bestaat in energy transition center in Groningen)
- Is er meer circulair vervoer. De pakjesdienst kan mensen buiten de dorpen meenemen.
- Hebben we een taxi bedrijf.
- Is er snel internet en volledige dekking.

- Houden we scholen open.
- Zijn er nieuwe vormen van vervoer, deel auto en snel OV.

Wensen /thema's Meedoen

- Het voelen van eigen regie
- Inzetten op zelfstandigheid van gehandicapten
- Voor iedereen een goede plek.
- De uitkomsten participatieproces zijn mede richting bepalend.
- Eenzaamheid laten verdwijnen.
- Meer verbinding tussen verschillende groepen jong/oud.
- Meer persoonlijk en sociaal zijn.
- Meer het gevoel hebben dat je mee kunt doen.

In 2024:

- Doet iedereen mee, is er een inclusieve samenleving.
- Gunnen we elkaar meer.
- Is het mogelijk om laagdrempelig ontmoeten voor iedereen.
- Zijn nieuwkomers aan het werk en hebben zij een goede plek in de samenleving.

Wensen /thema's Werk en inkomen

- Wat is werk?
- Werkenden hebben het druk, dus lastig om daarnaast nog te participeren
- De mogelijkheid om een basis inkomen bespreekbaar te maken.
- Betere kansen voor gehandicapten op de arbeidsmarkt.
- Aandacht voor veel werkgelegenheid buiten dorp (forensen).

In 2024:

- Zorgen we voor het optuigen herwaardering werkplekken voor een ieder.
-

Wensen /thema's Ouderen en Zorg

- Aandacht voor gezondheidszorg in de toekomst.
- Gezamenlijke activiteiten voor oud en jong.
- Ouderen meer betrokken in de samenleving.
- Aandacht voor een meer circulaire samenleving.
- Aandacht voor vergrijzing.

In 2024:

- Voelen we betrokkenheid en zorg voor elkaar.
- Zijn er centra in wijken met daarin bewegen/ontmoeten/omzien naar elkaar.

Wensen /thema's Bewegen en natuur

- Meer bewegen buiten.
- We wonen in een prachtige omgeving.
- Er zijn te veel regeltjes (boze boa).
- We willen toegankelijkheid en onderhoud natuur gebieden.
- Voldoende sport en spelmogelijkheden.

In 2024:

- Kunnen we buiten regels denken en zijn we verdraagzaam.
- Mogen we wandelpaden opzetten.

Wensen /thema's Overig

- Gezamenlijke duurzaamheid.
- Gelijke kansen voor iedereen.

In 2024:

- Wonen we in energie neutrale dorpen.
- Is gecoördineerd met regie in energieprojecten voorzien.
- Hebben we in een aantal huizen energie voorzieningen (leveren voor elkaar).
- Zijn energie alternatieven bereikbaar voor iedereen (ook als je minder te besteden hebt).
- Geven we elkaar ruimte.

Uitkomsten versnellingskamer met jongeren in de gemeente Tynaarlo

TBV input kadernota sociaal domein, oktober 2019

In hoeverre ben je het met de volgende stellingen eens of oneens? Geef hieronder je mening.

Nr	Item	oneens	neutraal	eens
1	Bij mij thuis is er meestal een fijne sfeer.	0	0	19
2	Jongeren die hier niet zijn geboren worden goed opgenomen in onze buurt.	0	4	14
3	Jongeren moeten er zelf voor zorgen dat ze anderen ontmoeten.	4	7	7
4	In mijn buurt zijn voldoende plekken waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten.	7	5	7
5	Ik ken leeftijdsgenoten in Tynaarlo die zich eenzaam voelen.	5	8	4
6	Ik zie dat veel leeftijdsgenoten een ongezonde leefstijl hebben.	7	8	4
7	Drank- en drugsgebruik onder jongeren zijn bij ons in de buurt een probleem.	11	3	2

Opmerkingen jongeren:

- Jongeren die uit andere landen komen, verdienen hetzelfde leven als wij.
- Bij ons zijn een paar kinderen in de buurt uit andere landen. Die hebben een niet fijn verleden en daar vraag ik dan maar niet naar omdat dat heel vervelend voor ze is.
- De vluchtelingen wat gaan jullie daar aan doen? Wat gaat de gemeente daar aan doen?
- Bij ons op school is een jongetje die wel vaak wordt buitengesloten. Hij komt uit Syrië.
- Bij ons in de straat worden wel mensen die buitenlands zijn buitengesloten. Soms worden ze genegeerd en zegt niemand iets tegen ze.
- Ik zie veel mensen zoals wij die vaak uit de supermarkt komen met een zak chips en energiedrankjes.
- Ik ben wat ouder en ik zie jongeren die op zichzelf gaan wonen heel slechte gewoonten krijgen zoals roken en vet eten en fastfood bestellen
- Bij mij op school roken heel erg veel jongeren. Er wordt ook geblowd.
- Op de skatebaan wordt erg veel gerookt. Er liggen ook veel drugs daar. Er liggen spuiten bijvoorbeeld.
- Ik heb bij ons op de bult een hoop zakjes van wiet en lachgasafval gevonden.
- De bult en de skatebaan zijn bedoeld voor oudere jongeren. Daar kan je wel goed chillen, maar er is wel veel rommel.
- Op onze school vonden we ook een keer allemaal drugszakjes bij een tafel.
- Er was een keer een heel groot vuur gemaakt bij ons.
- Bij ons in Donderen is er geen last van drank en drugsgebruik onder jongeren.
- Een keer in het jaar ruimen we donderen op met elkaar. Elk jaar ligt er heel veel rommel zoals energieblikjes en papier.
- In Vries is niet helemaal heel veel drugs en drank, je ziet soms een paar zakjes wiet en wat lachgaspatronen en balonnen. Het is in ieder geval geen probleem.
- Ik woon in Zuidlaren, ik keek alleen naar mijn eigen buurt. Maar er was wel een buurt in Zuidlaren en daar was wel echt een probleem en waren allemaal jongeren die vuur maakten en voor overlast zorgden.
- Het gebeurt vooral in de avond en niet overdag. Dus ik zie het niet, maar ik vind het wel vervelend.

Fijn wonen en leven (Brainstorm)

Wat vind je fijn aan het wonen en leven in jouw buurt?

Natuur/groen (wordt 21 keer genoemd)

- natuur (13 tot en met 18 jaar)
- Veel groen (13 tot en met 18 jaar)

- veel ruimte (13 tot en met 18 jaar)
- natuur (10 tot en met 12 jaar)
- groene omgeving, snoeiwerkzaamheden kunnen drastisch anders! (13 tot en met 18 jaar)
- veel groen mag meer (10 tot en met 12 jaar)
- mooie natuur (10 tot en met 12 jaar)

Gezelligheid (wordt 41 keer genoemd)

- gezelligheid (10 tot en met 12 jaar)
- buurtgevoel (10 tot en met 12 jaar)
- heel hecht met elkaar (10 tot en met 12 jaar)
- vrolijk (10 tot en met 12 jaar)
- gezellige burens (10 tot en met 12 jaar)
- leuke buurt (13 tot en met 18 jaar)
- liefde tussen mensen (13 tot en met 18 jaar)
- de jeugdsoos in donderen is gezellig (10 tot en met 12 jaar)
- jeugdsoos geweldig leuk cool (10 tot en met 12 jaar)
- veel straten (10 tot en met 12 jaar)
- rustig (10 tot en met 12 jaar)
- dat het lekker knus is (10 tot en met 12 jaar)
- gezelligheid tussen dorpen (13 tot en met 18 jaar)

Vrienden (wordt 24 keer genoemd)

- veel vrienden (13 tot en met 18 jaar)
- vriendschappen (13 tot en met 18 jaar)
- vrienden (10 tot en met 12 jaar)
- iedereen kent elkaar (10 tot en met 12 jaar)
- hecht met je burens (10 tot en met 12 jaar)
- veel met elkaar praten (10 tot en met 12 jaar)
- heel veel buurtgenoten (10 tot en met 12 jaar)
- dat iedereen mij kent (10 tot en met 12 jaar)
- dat niemand elkaar pest (10 tot en met 12 jaar)
- je hebt genoeg vrienden om je heen (10 tot en met 12 jaar)

Activiteiten (wordt 44 keer genoemd)

- keet (13 tot en met 18 jaar)
- speelplekken (10 tot en met 12 jaar)
- oud en nieuw (10 tot en met 12 jaar)
- de activiteiten die worden georganiseerd (13 tot en met 18 jaar)
- donderslag (13 tot en met 18 jaar)
- zuidlaardermarkt (13 tot en met 18 jaar)
- vriezermarkt (10 tot en met 12 jaar)
- meer activiteiten (10 tot en met 12 jaar)
- altijd leuk in de buurt (10 tot en met 12 jaar)
- 4 kamp (13 tot en met 18 jaar)
- speeltuinen (10 tot en met 12 jaar)
- er moet een jeugdsoos komen (10 tot en met 12 jaar)
- er is corso (10 tot en met 12 jaar)
- disco moet er komen (13 tot en met 18 jaar)
- leuke dingen te doen (10 tot en met 12 jaar)
- de jeugdsoos in Donderen is leuk want dan heb je ook contact met alle andere kinderen in het dorp. (10 tot en met 12 jaar)
- meer dingen voor de jeugd (10 tot en met 12 jaar)
- muziek dingetjes (13 tot en met 18 jaar)
- vries got talent is leuk (10 tot en met 12 jaar)
- het zwembad is leuk (10 tot en met 12 jaar)
- De gemeente regelt leuke dingen maar mag nog wel iets meer. (10 tot en met 12 jaar)
- we hebben genoeg sportvelden (10 tot en met 12 jaar)

Winkels (wordt 15 keer genoemd)

- veel verschillende winkels (13 tot en met 18 jaar)
- leuke winkels (10 tot en met 12 jaar)

- meer winkels (10 tot en met 12 jaar)
- leuke winkels mag wel wat meer op elkaar (13 tot en met 18 jaar)
- Plekken voor jeugd (wordt 37 keer genoemd)
- het is rustig (13 tot en met 18 jaar)
- het is er wel leuk mag wel meer voor de 13 plus komen (13 tot en met 18 jaar)
- haafs bankje (13 tot en met 18 jaar)
- donderen is fijn (10 tot en met 12 jaar)
- standbeeld (13 tot en met 18 jaar)
- skatebaan (13 tot en met 18 jaar)
- zwembaden (13 tot en met 18 jaar)
- de speeltuin (10 tot en met 12 jaar)
- sleebult is super leuk (10 tot en met 12 jaar)
- grassbaan race vries (13 tot en met 18 jaar)
- keet (13 tot en met 18 jaar)

Opmerkingen van jongeren:

- Buurtgevoel is dat je in de buurt wordt geaccepteerd. Buurtfeest, buurt bqg enz.
- Je kent elkaar, je kent iedereen uit de buurt wel. Je spreekt vaak af met elkaar af.
- Het is een klein dorpje, maar er zijn toch heel veel kinderen waarmee je kan spelen.
- De koningsmarkt en voorjaarskermis, dat zijn leuke dingen. Er kan wel meer georganiseerd worden. De kermis is weggehaald om een rare reden en het is echt jammer dat hij er niet meer is.
- Er kan wel meer georganiseerd worden en uitgaansgelegenheden. Er zijn bijna geen plekken om uit te gaan.
- We hebben best veel in Vries. In het dorpshuis. Jeugdsoos en playbackshow en club. Voor jonge jongeren maar minder voor oudere jongeren.

Niet zo fijn wonen en leven (Brainstorm)

Wat vind je niet zo fijn aan het wonen en leven in Tynaarlo? Oftewel, wat vind je dat er verbeterd moet worden in jouw buurt?

Winkels (wordt 66 keer genoemd)

- Meer winkels (10 tot en met 12 jaar)
- kleding winkels (10 tot en met 12 jaar)
- berska en primark moet komen en bakker bart (10 tot en met 12 jaar)
- winkels in donderen (10 tot en met 12 jaar)
- meer winkels bij elkaar (10 tot en met 12 jaar)

Uitgaan (wordt 7 keer genoemd)

- Een disco (13 tot en met 18 jaar)
- weinig dingen voor oudere jeugd (13 tot en met 18 jaar)
- meer chill plekken in donderen (10 tot en met 12 jaar)
- dorpen zijn uitgestorven (13 tot en met 18 jaar)

Hangjongeren (wordt 20 keer genoemd)

- drugs (10 tot en met 12 jaar)
- feestplek ofzo (13 tot en met 18 jaar)
- meer voor de jeugd (10 tot en met 12 jaar)
- te veel hangjongeren (10 tot en met 12 jaar)
- er kan wat meer op de skatebaan schoon gemaakt worden. soms is het zo vies dat je er niet eens meer kan skaten! (10 tot en met 12 jaar)
- eng (10 tot en met 12 jaar)
- hangjeugd (10 tot en met 12 jaar)
- bang voor hang jongeren (10 tot en met 12 jaar)
- saai dorp vries sorry dat ik het zeg (13 tot en met 18 jaar)

Afval/rommel (wordt 15 keer genoemd)

- Alcohol flesjes op mensen gooien (10 tot en met 12 jaar)
- opruimen (10 tot en met 12 jaar)
- de natuur opruimen (10 tot en met 12 jaar)
- rotzooi in het bos (10 tot en met 12 jaar)
- beter voor de natuur dus geen plastic op straat (10 tot en met 12 jaar)

- de skatebaan opruimen, steentjes liggen er (13 tot en met 18 jaar)

Activiteiten (wordt 33 keer genoemd)

- speeltuinen (10 tot en met 12 jaar)
- jeugdsoos MOET komen (10 tot en met 12 jaar)
- meer buiten activiteiten voor 13+ (13 tot en met 18 jaar)
- meer chill plekken (10 tot en met 12 jaar)
- de band van jonge jeugd en oude jeugd (13 tot en met 18 jaar)
- meer jeugdsosen (10 tot en met 12 jaar)
- meer buiten activiteiten!!! (10 tot en met 12 jaar)
- er moet en vis plas komen (10 tot en met 12 jaar)
- zwembijver in donderen (10 tot en met 12 jaar)
- meer activiteiten (10 tot en met 12 jaar)

Sport/natuur (wordt 25 keer genoemd)

- snoeiwerkzaamheden moeten verbeterd worden (13 tot en met 18 jaar)
- rokersplekken verminderen (13 tot en met 18 jaar)
- meer bos in donderen (10 tot en met 12 jaar)
- crossbaan (13 tot en met 18 jaar)
- voor oudere jeugd is er niet veel (13 tot en met 18 jaar)
- er moet een zwembijver komen (10 tot en met 12 jaar)
- meer bos in donderen (10 tot en met 12 jaar)
- visplas (10 tot en met 12 jaar)

Veiligheid (wordt 7 keer genoemd)

- er zijn veel kinderlokken (10 tot en met 12 jaar)
- criminaliteit (13 tot en met 18 jaar)
- betere over steek plaatsen (Asserstaat) (10 tot en met 12 jaar)
- meer lantarenpalen (10 tot en met 12 jaar)
- meer lantarenpalen in donderen (10 tot en met 12 jaar)
- geen lantarenpalen te weinig licht op de weg naar assen (10 tot en met 12 jaar)

Opmerkingen van jongeren:

- Kerstkermis en zomerfeest en er zijn activiteiten voor alle leeftijden. Het is een dorp waar iedereen zich thuisvoelt.
- Centrum van vries is erg uitgerekt en er zitten niet allemaal winkels bij elkaar. Het zou beter zijn als er een centrum of kern is. nu zijn het halve winkelstraatjes.
- Ze hebben de coop en de aldi ver weg bij elkaar. Want nu moet je nog een stuk in de auto. En dan duurt het allemaal heel lang.
- We moeten helemaal naar Assen om spullen te halen voor de middelbare school en dan kan je die dingen niet halen.
- Haafs bankje is het bankje van de bakkerij. Daar zitten jongeren te chillen.
- We zitten nu op straat zoals het haafs bankje. Meestal worden we daar weggestuurd. Dan noemen ze ons hangjeugd. We willen een soos of een keet. Bij het standbeeld kan je ook gewoon heel leuk zitten.
- In de winter zijn er heel veel mensen op de sleebult. ik heb een keer gehad dat iemand van Assen kwam op onze bult.
- Aan het einde van de dag is er helemaal geen sneeuw meer. Ik vind het ook heel druk.
- De bult is wel een hele goede plek voor alle soorten jeugd om elkaar te ontmoeten. In de winter gaat iedereen daar sleen.
- Er mogen nog wel meer recreatieplekjes komen
- Ik steek elke dag over bij de Asserstraat. Er wordt heel hard gereden en soms wordt iemand bijna aangereden.
- In mijn straat is er vaak ruzie om het minst of geringste. Dat vind ik jammer. Dan praten mensen niet meer elkaar.
- Ik hoor vaak op school dat je bij die die deur oppassen voor kinderlokken. Het is daar niet echt donker. Ik ben er niet bang voor, maar andere kinderen zijn er wel bang voor.
- Er woont een kinderlokken bij mij in de straat. En er is ook een potloodventer in Vries en die verkleed zich ook altijd.
- Hangjongeren schreeuwen wel eens naar mij als ik s avonds over straat fiets. Dat is niet echt normaal. Ik vind dat eng.

- In Zuidlaren herken ik dat wel. Dan fiets je en dan maakt de hangjeugd de wat jongere jeugd bang. Ze schreeuwen of gooien met dingen.

Prioriteit verbeterpunten

Geef aan welke onderwerpen jij belangrijk vindt door de op volgorde te zetten. Bovenaan zet je de belangrijkste onderwerpen en onderaan de minst belangrijke onderwerpen.

1. Veiligheid
2. Sport/natuur
3. Activiteiten
4. Afval-rommel
5. Uitgaan
6. Hangjongeren
7. Winkels

Oplossingen

Heb je zelf ook oplossingen om dingen te verbeteren in jouw buurt? Geef aan wat jongeren volgens jou zelf zouden kunnen doen en geef aan wat de gemeente of organisaties zouden kunnen doen.

Wat kunnen jongeren zelf doen?

- minder rondhangen (10 tot en met 12 jaar)
- respect 13 tot en met 18 jaar)
- met elkaar gewoon praten chillen en niet meteen iets kapot maken of iets gemeens doen (10 tot en met 12 jaar)
- respect hebben voor anderen en de natuur (13 tot en met 18 jaar)
- meer respect hebben voor de natuur en geen afval dumpen in het bos (13 tot en met 18 jaar)
- opruimen met een groep (13 tot en met 18 jaar)
- meer opruimen (13 tot en met 18 jaar)
- zelf ook geen afval dumpen (13 tot en met 18 jaar)
- opruimen met elkaar (10 tot en met 12 jaar)
- goed voorbeeld geven aan de kleine kinderen (10 tot en met 12 jaar)
- stoppen met vernielen (13 tot en met 18 jaar)
- planten onderhouden (10 tot en met 12 jaar)

Wat kunnen de gemeente of organisaties doen?

- een hangplek maken voor oudere jeugd (13 tot en met 18 jaar)
- snoeiwerkzaamheden (3 tot en met 18 jaar)
- veilig verkeer (13 tot en met 18 jaar)
- meer recreatie plekjes maken voor de oudere jeugd (13 tot en met 18 jaar)
- natuur opruimen (10 tot en met 12 jaar)
- meer bezig gaan voor lantarenpalen (13 tot en met 18 jaar)
- een jeugdsoos (10 tot en met 12 jaar)
- meer chill plekken (10 tot en met 12 jaar)
- meer opruimen (13 tot en met 18 jaar)
- meer winkels (10 tot en met 12 jaar)
- meer bezig gaan met de veiligheid van de mensen waaronder vooral kinderen (13 tot en met 18 jaar)
- meer zebrapaden (10 tot en met 12 jaar)
- meer speeltuinen (10 tot en met 12 jaar)
- jongeren oude mensen helpen (13 tot en met 18 jaar)
- bushokje donderen (10 tot en met 12 jaar)
- duurzamere woningen (10 tot en met 12 jaar)
- visvijver (13 tot en met 18 jaar)
- oversteek plaatsen (10 tot en met 12 jaar)
- medewerkers van de gemeente moeten aardiger zijn (10 tot en met 12 jaar)
- veel veiligheid (10 tot en met 12 jaar)
- veilig oversteken (10 tot en met 12 jaar)

Opmerkingen van jongeren

- Wij wonen in Donderen en moeten een heel eind fietsen en dat is heel heet. We zouden het heel fijn vinden als we in donderen in het water kunnen springen.
- Er is wel een bankje en daar is een vijver en daar doet de gemeente nu niets mee. Daar willen we een plas maken waar de kinderen ook kunnen spelen.

- Ik werd soms door de hangjongeren bekogeld met bierflesjes.
- Op het zandpad zijn geen lantaarnpalen. Er zijn soms hele donkere stukjes.
- Weg van donderen naar Tynaarlo is hartstikke donker. Ook aan de Asserstraat. Er is helemaal geen licht en als je dan laat fietst is het super donker.
- Samen uit samen thuis. Bijvoorbeeld je gaat naar de stad toe en als je dan terug gaat ga je ook weer met zn 3en naar huis.
- Jongeren hebben meestal meer recht dan oudere mensen. Ik vind ook dat mensen zoals mijn opa is heel oud en heeft niets te doen. En dan zou ik het leuk vinden als hij en zijn vrienden ook plek hebben om allemaal leuke dingen te doen.
- Aan het begin van het dorp staat een bord met smileys waardoor mensen zachter moeten rijden. Misschien moet daar gewoon een flitspaal staan, want dan gaan mensen sowieso zachter rijden.
- Ook werpprullebakken in het dorp neerzetten. De hele sloot zit vol met afval van de mc donalds enz. en die werpbakken zijn handig op de fiets want dan hoef je niet te stoppen.
- Meer oversteekplaatsen.

Ervaringen met de versnellingskamer

- Ik vond het leuk. Ik heb wel weer nieuwe dingen geleerd.
- Ik vond het leuk dat je hier je eigen mening kon geven.
- Ik vond het grappig dat wij als jeugd ook onze mening konden geven over ons dorp.
- Ik vond het leuk dat we een mening konden geven en dat als we zelf zo door gaan dat we er ook zelf wat kunnen doen.
- Wat gaan er met onze antwoorden doen? Gaat er nu ook wat mee gebeuren?
- Ik vond het best wel informatief en heb ook veel dingen kunnen leren over de gemeente. Ik vond het ook leuk mijn mening te geven.
- Jongerenraad: mag je ook bij komen als je dat wil om mee te denken over vragen van de gemeente.

Uitkomsten bijeenkomst maatschappelijke organisaties

TBV input kadernota sociaal domein, oktober 2019

Wensen t.a.v. de rol van de gemeente:

- De gemeente gaat meer soepel om met regels en vergunningen, en denkt mee in het realiseren van plannen van inwoners / hoe het wel kan.

In 2024:

- Is de faciliterende rol van de gemeente helder voor alle partijen (de nieuwe rol is helder gecommuniceerd). De nieuwe rol betekent dan bijvoorbeeld: als gemeente budget loslaten, samenleving echt zelf dingen laten doen, dingen mogen mislukken. De nieuwe rol is in de hele gemeente ingevoerd van ambtenaar tot raad.

Wensen/thema's Jeugd

- Jongeren meer actief betrekken bij het thema duurzaamheid.
- Een ontmoetingsruimte / eigen plek voor jongeren.
- Sport en Cultuur worden voor de jeugd ingezet om zelfvertrouwen te krijgen en hun identiteit te bepalen.
- Veiligheid rond (vervoer) naar en bij ontmoetingsplekken.

In 2024:

- Is er een gekozen jeugdraad (met eigen budget) door de jeugd zelf.
- Zijn er ontmoetingsplekken voor jong en oud.

Wensen/thema's Sport

- Sport is toegankelijk voor alle leeftijden en is financieel ook toegankelijk voor iedereen.
- De methodiek sociaal vitaal beschikbaar maken voor alle leeftijden gericht op bewegen.
- Sport is een vliegwiel voor andere levensgebieden.

In 2024:

- Beweegt 95% van alle inwoners.
- Is er de mogelijkheid om persoonlijke individuele trajecten sport in te zetten (buurtsportcoaches).

Wensen /thema's Cultuur:

- Verenigingen / initiatieven /amateurgezelschappen /culturele ondernemers krijgen ondersteuning (van bv de gemeente) bij de organisatie van culturele evenementen (bv bij het aanvragen van fondsen).
- Talentontwikkeling met cultuur vindt plaats op scholen en kent na de schooltijd een goede infrastructuur (goed bekend, toegankelijk), bv door een kunst- en technieksoos in eigen beheer van jongeren (met ondersteuning).
- De gemeente pakt de regie op de culturele agenda (tbv kennisdelen, onderlinge afstemming van activiteiten, onderlinge samenwerking en planning), middels bv een jaarlijkse bijeenkomst voor culturele initiatieven. Ook samenhang / verbinding met omliggende regio's is van belang.
- Cultuur inzetten als middel om doelgroepen met elkaar te verbinden (bv jeugd optreden in het verzorgingshuis Mozaiek).

In 2024:

- Is er een nieuwe vorm voor een culturele agenda, in de vorm van een jaarlijkse inspiratiedag voor alle culturele verenigingen / initiatieven. Daar worden inwoners geïnspireerd, wordt kennis gedeeld en samengewerkt en worden activiteiten op elkaar afgestemd.
- Hebben alle inwoners die dat nodig hebben een culturele gemeente pas om met korting naar voorstellingen te kunnen gaan.
- Is er een talentenfestival (voice, dans, theater) waar jong en oud aan meedoen in de Mozaiek.
- Is er een DAF: een digital art factory voor 12 – 25 jarigen met eigen verantwoordelijkheid en rol van de jeugd zelf.

Wensen/thema's Eenzaamheid, verbinding en meedoen

- Geen alleenzaamheid; we zien om naar elkaar; we kennen medeleven.
- Ieder mens wil van betekenis zijn.
- Aandacht voor bereikbaarheid/contact.
- Iedereen moet actief mee kunnen doen; vrijheid om mee te doen.
- Aandacht voor integratie.
- Wat als werk geen optie is?
- Psychisch kwetsbaren krijgen vaak een stigma.
- Leven met inclusie: geen hokjes.
- Eenzaamheid voorkomen.
- Meer respect tonen voor elkaar; jezelf minder als nummer 1 zien.
- Tijd om met elkaar te verbinden.
- Aandacht voor chronisch zieken.

In 2024:

- Zijn er technologische ontwikkelingen en daardoor nieuw werk.
- Zijn consultatie bureaus in pandig bij zorgcentra (voorbeeld stad Groningen en Middelstum).
- Hebben we laagdrempelige activiteiten centra als springplank en vangnet.
- hebben we een bruisend ontmoeting centrum met aanloopt tafels en een goed samenspel in de buurt.
- Zijn er meer breiprojecten, inzamelingsacties en ludiek acties.
- Zijn er meer burendagen.
- Hebben we mee inclusie.
- Is het makkelijker om mee te doen voor minima.

Wensen/thema's Gehoord worden en gezien

- Meer verbinding met nieuwkomers.
- Meer tonen van betrokkenheid.
- Beter helder hebben wanneer iets een vraag is voor een overheid en wanneer voor inwoners.
- Tijd hebben voor elkaar.
- Worden we gehoord zodat er minder drempels zijn.
- Meer verbinding met kwetsbare ouderen.
- Goede bereikbaarheid.

Wensen/thema's Woonomgeving

- Een groen en eetbare omgeving.
- Goede bereikbaarheid en voorzieningen.

- De omgeving Watermolendijk is nu te gevaarlijk.
- Betrokken jeugd.

In 2024:

- Kopen we lokaal en zijn we groen en duurzaam.
- Is er minder plastic afval in de berm.
- Zijn er meer kleinschalige woonvormen voor jong en oud.

Wensen/thema's Energie en gas

- Afgaan van het gas af en meedoen met de energie transitie.
- Een antwoord vinden op de gas ontwikkelingen.

Wensen/thema's Innovatie

In 2024:

- Zijn er meer bewustwording campagnes over het mooie van veelkleurige samenleving.
- Hebben we inclusief onderwijs alle groepen bij elkaar.
- Is er meer uitwisseling en samenwerking.
- Hebben we een kleinschalige economie en zijn er lagere drempels voor WMO.
- Staat het vraagstuk van waarde gedreven centraal en hebben we geen hokjes meer.
- Zijn er minder sociale media.
- Is er gratis onderwijs.
- Hebben we een basis loon; is er een basis inkomen voor iedereen en zijn we af van alle toeslagen.
- Is de focus op lokaal: met voedsel, werk, circulaire economie.
- Hebben we meer geld voor burger initiatieven als ze bijdragen aan meedoen.

Wensen/thema's Armoede

In 2024:

- Kan iedereen meedoen ook als je minder te besteden hebt.
- Is er geen financiële drempel meer.
- Hebben we een actief participerende gemeente.
- Is er ruimte voor iedereen.
- Is de kloof tussen arm en rijk weg.

Bijlage 2: Uitkomsten van het traject participatie van het project Aan de slag met preventie, april 2019.

Thema's gezondheidspreventie kern Eelde – uitkomsten dialogtafel 2 april 2019

➤ Gezonde leefstijl

Er is veel aanbod rondom sport, cultuur en ontmoeten, voor kinderen maar ook voor ouderen. Er is een hoge sportdeelname onder kinderen. Voor kinderen is er een goede, veilige omgeving om buiten te spelen en om op de fiets naar school te gaan. Er zijn veel speeltuintjes, schoolpleinen en activiteiten zoals de nationale buitenspeeldag. Ook de BSO zijn er veel activiteiten en de buurtsportcoaches hebben de sport- en spelbus. Daarnaast is er goed vakonderwijs op de scholen en zijn er Gezonde Scholen (in Eelde en Paterswolde, niet in Eelderwolde). Een uitdagende omgeving om te bewegen wordt als belangrijk genoemd.

Daarnaast wordt overgewicht bij kinderen wel als toenemend probleem gezien. De kinderfysiotherapeut heeft een goede aanpak voor kinderen met overgewicht waar veel gebruik van wordt gemaakt. Overgewicht wordt vaak ook als gezinsprobleem gezien.

Bewegen onder ouderen en beginnend dementerenden wordt als aandachtspunt genoemd. Er zijn wel ouderen die veel bewegen (wandelen en fietsen). De ervaring is dat ouderen meer ongeorganiseerd sporten en bewegen. Voor ouderen wordt Sociaal Vitaal genoemd als een aanpak die goed werkt om ouderen in beweging te krijgen en de kwetsbare groep te bereiken. Ook de aanpak Welzijn op Recept wordt genoemd als een aanpak die goed werkt.

Ideeën en behoeften:

Blijvende inzet op kinderen rondom bewegen en overgewicht (en sociaal isolement als gevolg). Genoemd wordt dat aanbod voor de jeugd boven de 12 jaar wordt gemist. Daarnaast is het beeld dat drukke gezinnen meer behoefte hebben aan incidenteel aanbod voor zowel kinderen als de ouders. De behoefte is om door te gaan met de aanpakken vanuit een persoonlijke benadering die goed werken zoals Sociaal Vitaal, Welzijn op Recept en de huisbezoeken 75+. Als idee wordt genoemd om de aanpak Sociaal Vitaal eventueel te gebruiken als methodiek voor andere genoemde thema's.

➤ Meedoen en psychosociale gezondheid

Statushouders worden als doelgroep genoemd waar aandacht voor moet zijn. Hier spelen zowel financiële problemen als taalproblemen. Daarbij wordt wel genoemd dat deze doelgroep erg gemotiveerd is en veel potentieel om te werken. Voor mensen die minder te besteden hebben, wordt de meedoenregeling 18+ als goede regeling genoemd (laagdrempelig en persoonlijk), om te zorgen dat deze mensen mee kunnen blijven doen.

Daarnaast is eenzaamheid een belangrijk thema. Dit speelt onder alle leeftijden. Daarbij wordt de groep jong volwassenen die blijven steken (maken opleiding niet af, vinden geen werk, komen in sociaal isolement) en licht dementerende senioren genoemd (vallen tussen wal en schip). Het hebben van sociale contacten is belangrijk. Het vinden van maatjes of vrijwilligers om hier op in te zetten is steeds moeilijker. Er zijn verschillende aanpakken en activiteiten om dit te stimuleren, zoals Sociaal Vitaal en Welzijn op Recept. Daarnaast worden er koffieochtenden georganiseerd en zijn er projecten voor ontmoeten tussen jong en oud (zoals project vanuit OI Eel op scholen).

Ideeën en behoeften:

Inzet op doelgroep statushouders en aanpak op eenzaamheid (op alle leeftijden).

➤ Opgroeien en ondersteuning

Mensen staan open voor adviezen en inwoners hebben een steeds beter beeld waar ze terecht kunnen voor vragen en hulp. Er zijn goede voorbeelden om kwetsbare mensen te bereiken (eerder genoemd) vanuit een persoonlijke benadering. De sociale teams doen een brede intake. Ook de

huisbezoeken 75+ is een goede signaleringsfunctie. Daarbij wordt het aandachtspunt genoemd dat het motiveren van mensen moeilijk is en tijd kost. Dit kunnen intensieve trajecten zijn. Daarnaast is scheidingsproblematiek een belangrijk thema dat speelt. Dit speelt het meeste in Eelderwolde.

Ideeën en behoeften:

Meer inzetten op het ondersteunen van kinderen en ouders rondom scheidingsproblematiek.

➤ **(Sociale) omgeving en netwerk**

Overbelasting van mantelzorgers is een thema dat speelt. De vergrijzing heeft ook verband met het hoge aantal mantelzorgers. Er is daarnaast grote betrokkenheid bij elkaar (meest in Eelde en minste in Eelderwolde). Veel mensen zetten zich in en er wordt veel gedaan. Daarnaast is het wel moeilijk om vrijwilligers te vinden. Het beeld in Eelderwolde is dat er een hoge druk is, ook voor de kinderen. Door drukte en tweeverdieners is er minder contact onderling en minder noaberschap. Tot slot worden hangjongeren als aandachtspunt genoemd. Problemen dalen ook met interventies, zoals een pannaveldje.

Ideeën en behoeften

Inzet op ontlasting mantelzorgers

**Thema's gezondheidspreventie kern Vries – uitkomsten dialoogtafel
6 mei 2019**

➤ **Gezonde Leefstijl**

Vanuit het thema gezonde leefstijl wordt steeds meer gekeken vanuit de visie en de benadering van Positieve Gezondheid: van zorg en ziekte naar gezondheid en gedrag. Veel professionals en partijen zijn hier mee bezig. Als aandachtspunt wordt meegegeven dat inwoners nog niet altijd op deze manier denken (het gaat dan met name om ouderen). Professionals hebben hierin een coachende rol.

De ervaring is dat het goed gaat met de jeugd. Kinderen bewegen veel en het beeld is dat er minder kinderen zijn met overgewicht. Hier wordt veel op ingezet vanuit de buurtsportcoaches, zoals het thema JOGG, maar ook vanuit de scholen en verenigingen. Ook ouders worden hierbij betrokken. Alle scholen in de kern Vries zijn een Gezonde School, en veel verenigingen zijn bezig met een gezonde sportkantine en een rookvrije vereniging. Vanuit de buurtsportcoaches is er samenwerking met lokale sportaanbieders. Er is veel te doen en er zijn veel mogelijkheden om te bewegen. Ook worden er veel activiteiten georganiseerd, door de buurtsportcoaches, het jongerenwerk, maar ook door verenigingen en lokale initiatieven. Wel wordt daarbij als aandachtspunt genoemd dat de afstand tot voorzieningen voor inwoners van het buitengebied als knelpunt wordt ervaren. Daarnaast wordt ingezet op de doelgroep ouderen. Het is belangrijk om bewegen en een gezonde leefstijl te stimuleren. Toch is er winst te behalen rondom het bewegen onder ouderen. Sociaal Vitaal wordt hiervoor als een goede aanpak gezien die werkt. Daarnaast worden vanuit Trias de huisbezoeken 75+ gedaan.

Ideeën en behoeften:

Aangegeven wordt dat de bestaande leefstijlprogramma's behouden moeten worden en we moeten blijven inzetten op bewegen en een gezonde leefstijl (zowel preventief als curatief).

Vanuit de dialoogtafel wordt het idee geopperd om de aanpak Sociaal Vitaal in te zetten voor de doelgroep 25 t/m 65 jarigen. Daarnaast wordt aangegeven dat er behoefte is aan meer mogelijkheden (aanbod) voor de leeftijd 0 tot 4 jarigen. Tot slot is het idee genoemd om het thema voeding en gezondheid mee te nemen in de huisbezoeken 75+.

➤ **Meedoen en psychosociale gezondheid**

In Vries wonen veel nieuwkomers. De ervaring is dat het voor deze groep soms moeilijk is om te integreren. Problemen rondom taal spelen hier ook in mee. Plaats de Wereld is een mooi initiatief in

Vries waar deze doelgroep, maar ook andere inwoners en kwetsbare mensen hun plek vinden en daardoor mee doen.

Het thema eenzaamheid is een belangrijk thema dat speelt. Onder de nieuwkomers, maar ook onder ouderen. Voor mensen heeft dit ook zijn weerslag op andere leefdoelgebieden. Daarnaast is het beeld dat eenzaamheid en sociaal isolement een gevolg is van fysieke en geestelijke belemmeringen.

Mensen hebben behoefte aan sociale contacten. Ontmoeten en gezellig kletsen, specifiek wordt hierbij de doelgroep ouderen genoemd, is erg belangrijk. In Vries wonen veel mensen die hier niet geboren zijn. De verbinding met elkaar en met de mensen die hier wel zijn opgegroeid, wordt soms gemist. In Vries worden vanuit verschillende partijen activiteiten georganiseerd om te ontmoeten. Ook wordt vanuit Humanitas hierop (en breder) ingezet door het maatjesproject.

Naast het thema eenzaamheid en ontmoeten is de ervaring dat er een toename is aan psychiatrische patiënten in Vries, vooral bij ouderen.

Ideeën en behoeften:

De behoefte is om extra in te zetten op dit thema, met name het thema eenzaamheid. Daarnaast is de wens genoemd om beter samen te werken vanuit organisaties met de gemeente en vluchtelingenwerk rondom de ondersteuning van nieuwkomers.

➤ **Ondersteuning en verbinding**

Er is veel aanbod en er gebeurt veel, maar hoe kunnen we hierin meer samen doen? Aangegeven is dat we binnen het stimuleren en ondersteunen van mensen meer de verbinding met elkaar zouden moeten zoeken. In de ondersteuning van inwoners is het belangrijk om aan te sluiten bij wat mensen zelf willen. Je moet mensen prikkelen en er moet een goede match zijn tussen vraag en aanbod. Belangrijk is om de vraag bij mensen zelf op te halen. Sociaal Vitaal wordt hiervoor ook als goede aanpak genoemd. Daarnaast wordt continuïteit en sensitiviteit als aandachtspunt genoemd. Mensen moeten je kennen en er moet soms een vertrouwensband zijn opgebouwd, voordat mensen om hulp vragen.

Tot slot wordt aangegeven dat door de kleinschaligheid er soms minder aandacht is (bijvoorbeeld een kleine school krijgt minder aandacht dan een grote school)..

Ideeën en behoeften:

Haal bij inwoner zelf op waar de behoefte ligt. In de dialoogtafel is daarnaast aangegeven dat er behoefte is aan meer verbinding tussen intramurale zorg en thuiszorg en activiteiten vanuit de sociale teams en buurtsportcoaches.

➤ **Sociale omgeving en netwerk**

Er wordt veel vrijwilligerswerk gedaan (hoewel er altijd behoefte is aan meer vrijwilligers) en met name in de buitendorpen kennen de mensen elkaar goed en is er betrokkenheid bij elkaar. Dit beeld is in het dorp Vries soms anders. Inwoners zouden zelf nog meer initiatief kunnen nemen. Voor Yde wordt aangegeven dat dit erg tussen de andere dorpen in ligt en veel is aangewezen op (voorzieningen in) andere dorpen. Kunnen we meer inzetten op dat mensen zich zinvol voelen, erbij horen en in verbinding staan met anderen? Hier kan ook een link worden gelegd met je inzetten als vrijwilliger. Tot slot wordt mantelzorg als thema genoemd en mist hier voldoende aanbod op.

Ideeën en behoeften:

Een andere aanpak om te zorgen dat mensen zich inzetten als vrijwilliger. Genoemd wordt dat er behoefte is aan meer verspreiding van sociale huurwoningen (buiten het dorp Vries wordt dit gemist). Daarnaast worden betaalbare starterswoningen voor jongeren gemist.

Thema's gezondheidspreventie kern Zuidlaren – uitkomsten dialoogtafel

9 april 2019

➤ **Gezonde leefstijl**

Er wordt al veel ingezet op het stimuleren van een gezonde leefstijl. Onder andere door de inzet van de buurtsportcoaches. Dit is veel gericht op kinderen, maar ook op andere doelgroepen zoals statushouders of werklozen. De kern biedt een mooie omgeving met veel kansen voor sport, cultuur recreatie. Het beeld is dat kinderen veel lid zijn van een sportvereniging. Daarnaast wordt op de scholen ingezet op een gezonde leefstijl en zijn een Gezonde School. Ook op de BSO wordt er uitdaging en mogelijkheden geboden.

Daarbij wordt wel de tegenhanger genoemd dat kinderen soms weinig buiten spelen (ook weinig stimulatie vanuit ouders) en met de auto naar school worden gebracht. Ook het thema gamen onder kinderen is een aandachtspunt, wat van invloed is op de leefstijl. Daarnaast speelt in de kern Zuidlaren het thema alcohol en drugs en verslaving onder jongeren.

De mogelijkheden om te bewegen zijn er, maar hoe krijg je mensen ook werkelijk in beweging? Ook volwassenen worden hierbij als doelgroep genoemd, waar overgewicht als thema speelt. Voor ouderen is er de aanpak Sociaal Vitaal wat wordt gezien als een aanpak dat goed werkt. Ouderen blijven, ook gezien de vergrijzing, een belangrijke doelgroep.

Ideeën en behoeften:

Het is belangrijk dat onder kinderen bewegen en buiten spelen wordt gestimuleerd. Ook een omgeving die uitnodigt tot bewegen is hierbij belangrijk. Dit zou verder gestimuleerd kunnen worden door bijvoorbeeld de buurtsportcoaches. Wens is om door te gaan met de inzet op Gezonde Scholen. Daarnaast is de vraag gesteld of de buurtsportcoaches naast de inzet op kinderen zich meer zouden moeten inzetten voor volwassenen en ouderen?

➤ **Meedoen en psychosociale gezondheid**

Gezondheid hangt ook samen met het thema armoede. Mensen die moeite hebben met rondkomen, leven vaak ongezonder. Daarnaast wordt het thema eenzaamheid genoemd, als een thema waar altijd aandacht voor zou moeten zijn. Daarnaast is het belangrijk dat er mogelijkheden zijn om te ontmoeten. De Ludinge wordt straks afgebroken. Een laagdrempelige ontmoetingsruimte is van belang. Rondom het thema ontmoeten is het soms lastig om senioren bij activiteiten te betrekken. Alleen persoonlijke aandacht werkt dan. Ook hier wordt de aanpak Sociaal Vitaal genoemd als aanpak die hiervoor goed werkt.

Daarnaast is het lastig om vrijwilligers te vinden. Ook wordt aangegeven dat werkgevers meer open zouden moeten staan voor mensen met psychische kwetsbaarheid.

Ideeën en behoeften:

Inzetten op het thema eenzaamheid.

De jeugdsozen worden gemist om contact te houden met jongeren.

Als idee wordt genoemd om de aanpak Sociaal Vitaal te verbinden met een maatjesproject.

➤ **Opgroeien en ondersteuning**

Scheidingsproblematiek wordt als belangrijk thema genoemd. Dit heeft een weerslag op kinderen. Ook wordt de ondersteuning van jonge moeders genoemd (zijn er veel in Zuidlaren).

Als aandachtspunt wordt de versnippering in ondersteuning en organisaties genoemd. Soms gaat het om versnippering door leeftijdsgrenzen en soms door gemeentegrenzen. Tot slot wordt genoemd dat er in Zuidlaren geen rouwtherapeut is.

Ideeën en behoeften:

Ondersteuning kinderen in scheidingsproblematiek om latere problemen te voorkomen. Het idee wordt genoemd om KIES te integreren op scholen. Daarnaast wordt de inzet op de 1^e 1000 dagen van een kind genoemd om jonge tienermoeders voor, tijdens en na de zwangerschap te begeleiden.

➤ **(Sociale) omgeving en netwerk**

Zuidlaren heeft alles te bieden qua voorzieningen. Er is een noaberschap, sociale controle en inzet voor elkaar. Dit geldt vooral voor de wijken buiten Zuidlaren. Ook zijn er actieve buurtverenigingen. Voor Zuidlaren geldt dat er twee bevolkingsgroepen zijn die weinig binden met elkaar hebben. Vraagstuk is hoe je de betrokkenheid en verbinding met elkaar en de wijk kunt stimuleren. Dit geldt ook voor de integratie van instellingen en de wijk. Als voorbeeld wordt Lentis genoemd. Het Lentis terrein is open voor andere inwoners en Lentis bewoners doen steeds meer mee. Het thema mantelzorg wordt genoemd als thema waar altijd aandacht voor moet zijn. Tot slot wordt het thema hangjongeren genoemd, wat wordt gekoppeld aan het thema verslaving en sexting. Dit hangt ook samen met het ontbreken van voorzieningen voor jongeren.

Ideeën en behoeften:

Er is behoefte aan meer integratie tussen zorginstellingen en de wijk, zowel van buiten naar binnen, als van binnen naar buiten.

Daarnaast is de wens dat VNN een grotere rol neemt en meer outreachend optreedt rondom thema verslaving.